സ്കീം ഓഫ് വർക്ക് 2013- 2014

സ്റ്റാൻഡേർഡ് VIII IX X

തയാറാക്കിയത്

സംസ്ഥാന വിദ്യാഭ്യാസ ഗവേഷണ പരിശീലന സമിതി (SCERT), കേരളം

2013

Sanskrit (Academic) Standard VIII

Month	Lesson
June - July	❄ **आपोमयः प्राणः।** १. जीवहेतुः (उपन्यासः) २. तदा वृष्टिरजायत (कथा) ❄ **आरोग्यं सर्वसाधनम्।** ३. लोकहिताय (उपन्यासः)
July - August	३. लोकहिताय (उपन्यासः) (Cont'd) ४. तस्माद् व्यायाममाचरेत् (सुभाषितानि)
August - September	❄ **जगदेतत् प्रकाशते।** ५. लोकशङ्करः (जीवनचरितम्) ६. भारतं महीयते (गानम्)
October - November	❄ **कर्मैव समाराधना।** ७. न निश्चितार्थाद् विरमन्ति धीराः (कथा) ८. उद्योगी लभते श्रियम् (गीतम्)
November - December	❄ **संस्कृतिः।** ९. रन्तिदेवस्य कीर्तिः (कथा) १०. पृथिव्याः मानदण्डः (काव्यम्) ११. कौरवसभायां पाण्डवदूतः (नाटकम्) १२. वृथा बुधाः भ्रमन्ति (प्रहेलिकाः)
January - February	❄ **दैवायत्तं कुले जन्म।** १३. मदायत्तं तु पौरुषम् (कथा) १४. मदौद्धत्यम् (गानम्)

Sanskrit (Academic) Standard IX

Month	Lesson
June - July	❄ **संस्कृतिं मा विस्मर ।** १. सुभाषितानि - सुभाषितम्। २. संस्कृतभाषायाः आधुनिकं मुखम् - लेखः। ३. गणितस्य चमत्कारः - उपन्यासः।
August - September	❄ **दृश्यविस्मयः ।** ४. कर्मकुशलता कला - कथा। ५. गजेन्द्रमोक्षः - विवरणम्।
September - October	❄ **प्रकृतेः दशाद्वयम् ।** ६. वर्षावर्णना - काव्यम्। ७. निलाविलापः - आत्मालापः।
October - November	❄ **आरोग्यतन्त्रम् ।** ८. रसायनविधयः - सुभाषितम्। ९. प्राणायामः - उपन्यासः।
December - January	❄ **भारतीया महिला ।** १०. सीतादर्शनम् - चम्पूकाव्यम्। ११. कौमुद्याः त्यागः - जीवनचरितम्।
January - February	❄ **चराचरप्रेमा ।** १२. प्रकृतिनन्दिनी - नाटकम्। १३. सर्वधर्मसारः - काव्यम्।
March	❄ **नीतिरुत अनीतिः ।** १४. शम्बूकवृत्तान्तः - आख्यानम्।

Sanskrit (Academic) Standard X

Month	Lesson
June	❈ अभित्तौ चित्रकर्म। ❈ वृक्षरोपणविधयः।
July	❈ गीतामृतम्। ❈ आयुर्दानं महादानम्।
August	❈ सुयोधनस्य राजनीतिः। ❈ यागाश्वबन्धनम्।
September	❈ केरलीयकलारूपाणि।
October	❈ सुरायाः असुरता।
November	❈ दिशानिर्णयः।
December	❈ योगिनः सर्वसेवकाः।
January	❈ दीक्षान्तोपदेशः।

Sanskrit (Oriental) Standard VIII

Month	Lesson
June, July, August	❄ शैशवेभ्यास्तविद्याः। (रघुवंशः) संज्ञाप्रकरणम् (व्याकरणम्) अलङ्काराः। वृत्तपरिचयः।
September- October	❄ सारस्वतोपासकाः। (जीवनचरितम्) संज्ञाप्रकरणम् (व्याकरणम्) अलङ्काराः। वृत्तपरिचयः।
November - December	❄ सारस्वतोपासकाः। (जीवनचरितम्) संज्ञाप्रकरणम् (व्याकरणम्) अलङ्काराः। वृत्तपरिचयः।
January - February	❄ सारस्वतोपासकाः। (जीवनचरितम्) संज्ञाप्रकरणम् (व्याकरणम्) अलङ्काराः। वृत्तपरिचयः।
March	❄ आवर्त्तनम्।

Sanskrit (Oriental) Standard IX

Month	Lesson
June, July, August	❈ सहोदरसङ्घस्थापनम् - काव्यम्। अलङ्काराः। वृत्तानि। सन्धिप्रकरणम्।
September, October November	❈ रामभरतसमागमः - नाटकम्। अलङ्काराः। वृत्तानि। सन्धिप्रकरणम्।
December - January	❈ उत्तमः प्रातिवेशिकः - काव्यम्। अलङ्काराः। वृत्तानि। सन्धिप्रकरणम्।
February	❈ उत्तमः प्रातिवेशिकः - काव्यम्। अलङ्काराः। वृत्तानि। सन्धिप्रकरणम्।
March	❈ आवर्त्तनम्।

Sanskrit (ORIENTAL) Standard X

Month	Lesson
June, July, August	❄ गुरुभक्तिमहिमा (कथा) अलङ्काराः (शास्त्रम्) वृत्तानि (शास्त्रम्) कारकविभक्तिः (शास्त्रम्)
September, October November	❄ सन्देशोपक्रमः (सन्देशकाव्यम्) अलङ्काराः (शास्त्रम्) वृत्तानि (शास्त्रम्) कारकविभक्तिः (शास्त्रम्)
December - January	❄ लक्ष्म्या परिगृहीतानां राज्ञां वैक्लव्यम् (गद्यकाव्यम्) अलङ्काराः (शास्त्रम्) वृत्तानि (शास्त्रम्) कारकविभक्तिः (शास्त्रम्)
February	❄ आवर्त्तनम्।

TEACHING MANUAL
SANSKRIT

Name of Teacher -	Sub: Sanskrit
Std/Div X.D Unit- V	Topic-Story,
Month- October	Title-**सुरायाःअसुरता।**

प्रवर्तनानि-

संश्लिष्टपदचयनं,नूतनपदचयनं,अर्थलेखनं च।	१
प्रश्नोत्तरकेलिः	१
सम्भाषणरचना	२
भित्तिपत्ररचना	२
कथारचना अवतारणं च	२

आमुखम्

भारतीयसंस्कृतेः आधारशिलास्वन्यतमं भवति संस्कृताकथासाहित्यम्। उपदेशात्मिकाः विनोददायिकाश्चेति कथायाः द्वैविध्यमस्ति। तासु काचित् भाषाकौशलेन सह सामूहिकबोधं संवर्धयितुं दृढीकर्तुं बहूपकाराकाः उद्बोधनात्मिकाश्च भवन्ति।तादृशीषु कथास्वन्यतमा भवति आर्यशूरस्य जातककथा।

कथाः द्विविधाः	
उपदेशात्मिका,	विनोददायिका
पञ्चतन्त्रम्	बृहत्कथा
हितोपदेशः	बृहत्कथामञ्जरी
जातककथाः	वेतालपञ्चविंशतिः
....	....

जातककथाः
श्रीबुद्धस्य पूर्वजन्मकथा एव जातक कथा इत्युच्यन्ते। जातकशब्दस्य जन्मेत्यर्थः।ताः कथाः पालिभाषायां रचिताः भवन्ति।अस्मिन् कथासमाहारे गद्यपद्यात्मिकाः चतुस्त्रिं शत्कथाः सन्ति।अस्य कर्ता आर्यशूरः भवति।

Module - I

संश्लिष्टपदचयनं,नूतनपदचयनं, अर्थलेखनं च। १

पाठं पठित्वा पुस्तके दत्तान् संश्लिष्ट पदान् विहाय,तादृशानामन्यानां संश्लिष्टपदानां प्रथमं वैयक्तिकचयनाय पश्चात् सङ्घ रूपेण क्रोडीकरणाय च निर्दिशति।

मूल्यनिर्णयः

सर्वेषां संश्लिष्टपदानां समाहरणमभवद्वा?
तेषामकारक्रमःदीक्षितो वा?
समयावधौ कृतं वा?

आत्मविमर्शः

पदचयनेऽनुभूताः समस्याः काः?
कति छात्राणां समस्याः सन्ति?

परिहरणोपायानि

TEACHING MANUAL
SANSKRIT

Name of Teacher - Sub: Sanskrit
Std/Div X.D Unit- V Topic-Story,
Title- सुरायाः असुरता।

Module - II

नूतनपदचयनं, अर्थलेखनं च। १

अतीतेषु पाठेष्वनागतानामस्मिन् पाठे प्रथम परिचितानां शब्दानां चयनं तेषां अन्तविभक्त्यर्थलेखनं च कार्यः। सर्वमिदं वैयक्तिकं प्रवर्तनं भवति।

मूल्यनिर्णयः

सर्वेषां नूतनपदानां समाहरणमभवद्वा?
तेषामकारक्रमः दीक्षितो वा?
समयावधौ कृतं वा?

आत्मविमर्शः

पदचयनेऽनुभूताः समस्याः काः?
कति छात्राणां समस्याः सन्ति?

Module - III

प्रश्नोत्तरकेलिः। १

प्रथमखण्डिकातः यावच्छक्यं प्रश्ननिर्माणाय निर्दिशति। साङ्घिकमिदं कार्यक्रमः।पश्चात् सङ्घशः प्रश्नः प्रतिप्रश्नः च कार्यः। जेतृणामुचितपुरस्कारोऽपि दातव्यः।

मूल्यनिर्णयः

प्रतिसङ्घं कतिप्रश्नाः समुद्भाविताः?
प्रश्ननिर्माणे,करणे च सर्वेषां भागभागित्वमासीद्वा?
समयावधौ कृतं वा?
प्रश्नानामौचित्यमस्ति वा?
सप्तककाराणामुपयोगोऽभवद्वा?

आत्मविमर्शः

प्रश्ननिर्माणेऽनुभूताः समस्याः काः?
कति छात्राणां समस्याः सन्ति?

परिहरणोपायानि

TEACHING MANUAL
SANSKRIT

Name of Teacher - Sub: Sanskrit
Std/Div X.D Unit- V Topic-Story,
Title- सुरायाः असुरता।

Module -IV

सम्भाषणरचना २

उन्मादकवस्तूनामुपभोगस्य दोषान् वैशद्येन ज्ञातुं कस्यापि भिषग्वरमुपगम्य सम्भाषणाय प्रेरयति।तदर्थं तं प्रष्टुं प्रश्नसञ्चयः करणीयः।

मूल्यनिर्णयः

प्रतिसङ्घं कतिप्रश्नाः समुद्भाविताः?
प्रश्ननिर्माणे,करणे च सर्वेषां भागभागित्वमासीद्वा?
समयावधौ कृतं वा?
प्रश्नानामौचित्यमस्ति वा?
सप्तककाराणामुपयोगोऽभवद्वा?

आत्मविमर्शः

प्रश्ननिर्माणेऽनुभूताः समस्याः काः?
कति छात्राणां समस्याः सन्ति?

Module -IV

भित्तिपत्ररचना २

उन्मादकवस्तूनामुपभोगस्य दोषान् छात्रान् बोधयितुं विद्यालयपरिसरे भित्तिपत्रं स्थापनीयम्।प्रवर्तनमिदं सङ्घरूपेण कार्यः

मूल्यनिर्णयः

प्रतिसङ्घं कति भित्तिपत्राणि सज्जीकृतानि?
तदर्थं सर्वेषां भागभागित्वमासीद्वा?
समयावधौ कृतं वा?
भित्तिपत्रस्यौचित्यमस्ति वा?

आत्मविमर्शः

भित्तिपत्रनिर्माणेऽनुभूताः समस्याः काः?
कति छात्राणां समस्याः सन्ति?

TEACHING MANUAL
SANSKRIT

Name of Teacher - Sub: Sanskrit
Std/Div X.D Unit- V Topic-Story,
Title- सुरायाः असुरता।

Module -IV

कथारचना अवतारणं च **२**

उन्मादकवस्तूनामुपभोगस्य दोषप्रतिपादक, तदर्थं लोकोद्बोधकपराणां कथानां सङ्ग्रहणमादौ कार्यः। तत्तु भाषान्तरेभ्यः अपि करणीयः। पश्चात् छात्राः पठितानां कथानां साहाय्येन नूतनामेकां कथां निर्मीयावतरन्तु कक्ष्यायाम्।वैयक्तकमिदं कार्यः।

मूल्यनिर्णयः

प्रत्येकछात्रः कति कथाः समाकलिताः?

कति भाषातः समाहृताः?।

समयावधौ कृतं वा?

प्रश्नानामौचित्यमस्ति वा?

सप्तककाराणामुपयोगोऽभवद्वा?

आत्मविमर्शः

कथासमाहरणेऽनुभूताः समस्याः काः?

कति छात्राणां समस्याः सन्ति?

अनुबन्धः

संश्लिष्टपदानि

अथैनं	अथ एनम्
अभिमुखमभवत्	अभिमुखम् अभवत्
आलस्यमनुभवतः	आलस्यम् अनुभवतः
उन्मत्तोऽभवत्	उन्मत्तः अभवत्
किञ्चित्समयानन्तरं	किञ्चित् समयानन्तरं
किञ्चिदालोच्य	किञ्चिद् आलोच्य
कश्चन	कः चन
कोऽपि	कः अपि
कुम्भेऽस्मिन्	कुम्भे अस्मिन्
कृताञ्जलिरपृच्छत्	कृताञ्जलिः अपृच्छत्
गुडो वा	गुडः वा
घोषणामकरोत्	घोषणाम् अकरोत्
तत्रापि	तत्र अपि
तदुन्मादकं	तद् उन्मादकं
तस्मादारभ्य	तस्माद् आरभ्य
देशोऽपि	देशः अपि
नाशमुपगतः	नाशम् उपगतः
निवर्तयितुमैच्छत्	निवर्तयितुम् ऐच्छत्
पक्षिमृगानपश्यत्	पक्षिमृगान् अपश्यत्
प्राप्तवानासीत्	प्राप्तवान् आसीत्
भवेदिति	भवेद् इति
मदोन्मत्तोऽभवत्	मदोन्मत्तः अभवत्
मद्यपानासक्तोऽभवत्	मद्यपानासक्तः अभवत्
मद्यमादाय	मद्यम् आदाय
मद्यविक्रयार्थमटन्तौ	मद्यविक्रयार्थम् अटन्तौ
राजापि	राजा अपि
स्यादिति	स्याद् इति
सर्वनाशमेष्यन्ति	सर्वनाशम् एष्यन्ति
सबहुमानमीक्षमाणः	सबहुमानम् ईक्षमाणः

प्रश्नोत्तरकेलिः।

१	सुर नामक व्याधः **कुत्र** आसीत्?	काशी नगर्याम्।
२	सः **कुतः** वनविभवान् सञ्चिनोति स्म?	हिमालयात्।
३	पक्षिमृगाः **कथम्** आलस्यमनुभूतवन्तः?	वृक्षकोटरस्थं जलं पीत्वा
४	सुरः **कथम्** मदोन्मत्तः संवृत्तः?	वृक्षकोटरस्थं जलं पीत्वा
५	सुरः **कुतः** विस्मितोऽभवत्?	पूर्वाधिकम् उन्मत्तान् जन्तून् पश्यन्
६	व्याधः उन्मादकं पानीयं **कथं** आनीतवान्?	वंशनिर्मितेन पात्रेण
७	व्याध; उन्मादकं पानीयं **कस्मै** अदात्?	सुहृदे
८	व्याधस्य सुहृदः नाम **किम्?**	वारुणः
९	वारुणः **कीदृशः** भवति?	संन्यासी
१०	राजा **केन** मदोन्मत्तोऽभवत्?	मधुपानेन
११	**कुतः**सपौरजानपदं मद्यपानप्रसङ्गाभिमुखमभवत्।?	अकल्याणमित्रसम्पर्कदोषात्
१२	सुरा वारुणी इति **कस्य** नामनी जाते?	मद्यस्य
१३	नगरं सर्वतः**केन** कारणेन क्षयोन्मुखं संवृत्तम्?	सुरापानेन
१४	**कौ** राज्यान्तरं प्रापतुः?	सुरवारुणौ
१५	सुरवारुणौ अन्ते **कुत्र** प्रापतुः?	श्रावस्तीनगरम्
१६	श्रावस्तीनगरस्य राज्ञः नाम **किम्** आसीत्?	सर्वमित्रम्
१७	सर्वगुणसम्पन्नः सर्वमित्रं **कस्मिन्** आसक्तः अभवत्?	मद्यपाने
१८	बोधिसत्वः **केषाम्** आधिपत्यं प्राप्तवान्?	देवाधिपत्यम्/ देवानामाधिपत्यम्
१९	बोधिसत्वः **कस्य/कीदृशं** वेषं स्वीकृतवान्?	ब्राह्मणस्य/ब्राह्मणवेषं
२०	बोधिसत्वः **कस्य** पुरतः आविर्बभूव?	सर्वमित्रस्य
२१	बोधिसत्वः राजानं **किम्** अवदत्?	इदं क्रीणातु, इदं क्रीणातु।
२२	बोधिसत्त्वस्य वाणीं निशम्य राजा **किं** चिन्तितवान्?	मद्यपानम् अनेकदोषाय भवेद् इति।

सूचना-अत्र तु केवलं एकेन पदेन एव उत्तरं प्रदत्तमस्ति।वस्तुतः सर्वेषामपि प्रश्नानामुत्तरं तु पूर्णेन वाक्येन एव लेखनीयः।उदा-

बोधिसत्त्वस्य वाणीं निशम्य राजा **किं** चिन्तितवान्?

बोधिसत्त्वस्य वाणीं निशम्य राजा मद्यपानम् अनेकदोषाय भवेद् इति चिन्तितवान्।